

Herr lektor Erik Elgqvist

Som jag i tidningen Smålandsposten för den 24 sistlidne maj, sett Kronobergs läns Hembygdsförbunds önskan att från allmänheten inhämta svar på olika frågor rörande våra folkminnen, är det med särskilt intresse jag anser mig böra besvara en av frågorna, rörande Bergatrollen, som för blott ett hundraårligt sedan, hade inte så lite rykte om sig.

I min barndom och uppväxt hörde jag min mor flerfaldiga gånger berätta om ett sorgligt äventyr, som hon själv i sin barndom hade upplevat, och fått deltaga i. och aldrig förmådde hon avsluta denna berättelse, utan med rörelse och tårar.

Min mor var född den 8 Femen bruari 1809, och händelsen hade troligen timat 1820. Hon bodde då hos sina föräldrar i Lía Nöbbeleds Lunnagård. Och jag låter hennes egen berättelse framträda så ordagrant som möjligt. Tragedien gälde en av hennes jämnåringar och lekkamrater.

Den bergtagna Helena från Lía Nöbbeled Liagård

Stina Kajsa Andersdotter berättar.

En klar och solig sommardag i min barndom hade vi samlat oss en del barn från Lía Nöbbeleds by för att plocka bär i skogarna. Det var både flickor och pojkar. Och av några ibland dem kunde två vara syskon. Antalet var mellan 10 - 15. Och åldern omkring 10 till 14 år. Men ingen så gammal så någon var Confirmerad. Vi hade genomgått Liagårds Hulten och på eftermiddagen var vi i Ödegårds hult, och närmade oss gränsen till Willtofta hult för att taga vägen mot Willtofta hem. Men ofvanför det höga berget i Ödegårds hult som visar en nästan lodrätt vägg mot Dammbacka kärr, kom vi till en liten vacker grön slätt, som vi tyckte så om, så vi började springa där och dansa och leka, och rogade oss en god stund. Men en flicka från Liagård vid namn Helena, fick för sig att gå lite ifrån oss. Och gick ut till bergkanten. Och vid den ena sidan av berget där backen möter var liksom en trappformig slutning ned mot kärret. Och där gick hon ned. Där tyckte hon att hon kom imot liksom en dörr i berget som öppnade sig, och hon tyckte att hon kom in i berget. Men hon kom inte tillbaka till oss. Men det kom en annan till oss som var så lik Helena så vi visste inte annat än att det var Helena, men det var inte hon. Hon var så obegripligt glad, och hon hoppade och dansade ibland oss och ville vi skulle gå med henne ned av berget. Och vi skulle få se hon hade guldkamrar i berget. Och hon hade så många vackra saker av guld vi skulle få se om vi bara ville följa med henne ned. Men det var ingen som tänkte på annat, än att hon pratade sådär på lek, i fantasi, som barn kan få

för sig ibland. Då hon inte fick någon av oss med sig, gick hon själv ned ifrån oss, och var borta en stund. Men så kom hon igen och var lika envís, och talade om sina guldkamrar och allt möjligt som hon ville låta oss se. Men det var ingen nu heller som brydde sig om hennes förslag. Ty det började lida långt på eftermiddagen och vi ville gå, så att vi kunde hinna hem innan kvällen. Helena hade också en bror med i sällskapet. Och då vi gick gångstigen och skulle gå över järdesgården in i Willtofta hult, kom hon efter oss och ville att vi ännu skulle vända om. Det var visst Helenas bror, samt några andra som lade märke till att då hon skulle kliva över järdesgården, lade hon endast den ena handen på översta järdsleåsen, och så var hon med ett enda lätt skutt över. Hon följde oss ett gott stycke in i Willtofta hult och var åt oss att följa med henne tillbaka, och hon var mäst envís mot Helenas bror. Men då alla hennes försök var förgäves knuffade hon honom i ryggen och sa, åtmostone du kunde gärna följa med. Och så bar det iväg med henne tillbaka ifrån oss och vi såg henne inte mer. Och Helenas bror hade sagt efteråt, att då hon stötte till honom i ryggen tyckte han att det gjorde så obegripligt ont, men han tordes inte skrika, eller säga någonting. Nu kunde vi ju inte gå hem och låta Helena bli i skogen och vi började tro att det hade hänt henne något illa. Vi måste därför vända om för att söka efter henne. Så hade vi hör att om någon blir förvillad i skogen, så skulle man ropa hela deras namn, så skulle skogsrån mista sin makt över dem, ifall de kommit ut för något sådant. Vi började därför ropa Helena Petersdotter, att hon skulle komma och följa med oss hem. Vi gick tillbaka till lekplatsen och däromkring, och ropade om varandra, Helena Petersdotter, så att det skallade i skogen. Slutligen fick vi se henne ett stycke ifrån oss där hon satt nedhukad vid ett stenrös utan att svara då vi ropade på henne liksom hon inte hört oss. Vi trodde att hon hade hittat så gott om bär som hon var sysselsatt med att plocka så hon inte brydde sig om oss för det. Men då vi kom närmare fick vi se att hon satt där och gråt så obegripligt. Och då vi kom fram till henne ville hon springa ifrån oss. Så vi fick taga fast henne, och kvarhålla henne. Och hon ville inte följa med oss hem. Men det var den rätta Helena. Och vi ställde oss i en ring omkring henne och började anropa Gud om hjälp för henne. Så hade vi hört, att om någon blir förvillad i skogen skulle de vränga kläderna för att lättare komma till rätta. Vi vrängde därför några av hennes yttre kläder. Och vi läste Fader vår, och Herren välsigne oss. Och gjorde allt vad vi hört talas om för att få henne till rätta. Och då vi på alla sätt arbetat med henne en god stund, fick vi henne så mycke återställd så att hon ville följa med oss hem. Hon sade då själv att hon inte varit hos oss ifrån den stund hon gick ifrån oss ut till bergkanten och tills vi kom till henne i skogen. Nu blev det bra sent innan vi hinde hem. Och de stackars Liagårdsbarnen hade en så sträng far, så då de änteligen kommo hem, blev det frågan om att de skulle ha stryk också för att de hade varit länge.

Nu hade jag inte förslag att genast taga vara på av Helena hurudant hon tyckte det såg ut i berget. Om hon såg några varelser, eller hur det förhöll sig, mer än det. Att då hon gick ned vid bergkanten såg hon liksom en dörr i berget som öppnade sig och hon kom in. Och att hon slutligen befann sig i en villande skog och inte visste var hon var. Och då vi kom till henne kände hon oss inte igen, utan trodde att vi var något farligt sällskap som ville henne något illa. Och då jag blev lite större och tänkte fråga henne närmare om förhållandet, var hon inte att finna. Ty familjen hade flyttat från orten och jag vet inte var, ty jag har aldrig sett henne sedan de flyttade. Och nu är hela sällskapet skingrade åt alla håll i världen, och jag vet inte var en enda finns, mer än Kerstin Elmqvist i Kalfsvik, hon var med, så hon kan intyga detsamma.

Av denna min mors berättelse fick jag en önskan att även höra något av Kerstin Elmqvist. Och på 1840-talet gavs också detta tillfälle då Kerstin Elmqvist händelsevis kom och hälsa på hos oss, och hon stannade kvar över en natt. Det blev ett kärkommet sammanträffande med de båda gamla barndomsvännerna som just inte så ofta sett varandra sedan de blev sina egna. Nu plockades fram varjehanda minnen från barndomen och den gångna tiden, som även skänkte dem lite munterhet ibland. Och det ödesdiga äventyret i Ödegårds hult genomgicks också. Men under detta samtal var gummorna nedstämda till lynnet. Jag beaktade då att Kerstin Elmqvists uppfattning av händelsen var alldeles like med det jag förut hört av min mor. Och Kerstin Elmqvist slutade detta ämne med en tung suck, i det hon tillade, "Ja ha : Helena hon va besynnerlig länge".

Att Helena blev besynnerlig eller fick lida men av förskräckelsen hon genomgått i Ödegårds hult hade min mor icke lagt märke till, ty hon var en av de yngre, och själv blivit så genomskakad vid åsynen av den förstörda Helena, och hennes förtvivlade belägenhet vid återfinnandet, att en hel del av händelsen hade gått förlorat för min mors iakttagelser. Och att en del sedermera fallit ur minnet.

Jag kom mig ej för att närmare förfråga Kerstin Elmqvist om vissa detaljer i saken som hon kanske kunna klargöra, ty jag vill minnas att hon var ett par år äldre. Och kunde man träffat flera av detta sällskap så hade man ju fått tydligare klarhet över det hela. Men det tycks vara något att beakta vad som sålunda är klarlagt, och bör kanske för den skull inte helt och hållit lämnas i glömska.

Berget är beläget ungefär två kilometer fågelväg lite sydväst om Kristina Nilssons barndomshem Sjabol.

Efter det ja hört Kerstin Elmqvists samstämmiga utlåtande av händelsen sammansatte jag om densamma ett litet poem, som legat i mina gymmor

utan att vara publicerat. Det är ju inte förstklassigt ty jag är ingen poemist, men det får väl anses därefter. Jag tog melodi och meterklass efter en annan folkvisa på 1800-talet, om Ljungby horn. Och jag beder om ursäkt för att jag nu låter en avskrift medfölja , som bilaga till berättelsen. Och så får vederbörande upptaga det hela allt efter behag.

Willtofta i Juli 1930

C.M.Petersson

Sjölyckan

Wederslöf